

BEOS-677/25

Warszawa, 14 maja 2025 r.

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L. dz. 505-III.020.71.11.2025

Data wpływu 15.05.25v.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

**Opinia w sprawie oceny skutków regulacji poselskiego projektu ustawy
o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej
oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych
(przedstawiciel wnioskodawców: posłanka Maja Ewa Nowak)
(druk nr 1187)**

Na podstawie art. 34 ust. 9a uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r.
– Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2022 r. poz. 990, ze zm.)
sporządza się następującą opinię:

I. Problem, który zamierzają rozwiązać Wnioskodawcy

Zgodnie z uzasadnieniem projektu i deklarowanymi skutkami regulacji (DSR) ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych¹ (dalej: ustawa o rehabilitacji) zawiera przepisy nieadekwatne do obecnej sytuacji gospodarczej i społecznej w odniesieniu do warunków, jakie muszą spełniać zakłady aktywności zawodowej (ZAZ)² w zakresie limitów zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami. Nie uwzględniają one zmian w praktyce orzecznictwa o niepełnosprawności, a także przedłużających się problemów z wydawaniem i przedłużaniem orzeczeń. Regulacje zawarte w ustawie są w praktyce niefunkcjonalne lub nakładają na ZAZ i zakłady pracy chronionej (ZPCh)³ niepotrzebne obowiązki w obecnej sytuacji gospodarczej i społecznej w Polsce.

Zdaniem Wnioskodawców aktualnie największe problemy zidentyfikowane przez większość ZAZ oraz ZPCh w bieżącym prowadzeniu działalności to:

1. utrzymanie odpowiedniej struktury zatrudnienia w ZAZ, w szczególności osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności;

¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 44, ze zm.

² Por. art. 29 ust. 1 ustawy o rehabilitacji określający przesłanki nadania jednostce organizacyjnej statusu zakładu aktywności zawodowej.

³ Por. art. 28 ust. 1 ustawy o rehabilitacji określający przesłanki ustanowienia zakładu pracy chronionej.

2. obowiązkowe zapewnienie doraźnej opieki medycznej przez ZAZ i ZPCh;
3. zbyt krótki termin na przekazanie środków zakładowego funduszu aktywności (ZFA) na wyodrębniony rachunek bankowy tego funduszu;
4. obowiązek wystawiania informacji o kwocie obniżenia składek na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON), nawet jeśli przedsiębiorca nie może lub nie chce skorzystać z takiej obniżki;
5. zbyt krótki termin zwolnienia przez wojewodę, w drodze decyzji, od spełnienia warunków, o których mowa w art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy o rehabilitacji.

II. Rozwiązanie rekomendowane przez Wnioskodawców

Projekt przewiduje nowelizację ustawy o rehabilitacji. Zmiany obejmują:

1. zwolnienie sprzedającego produkty i usługi z obowiązku wystawiania nabywcom informacji o możliwości obniżenia wpłat na PFRON (art. 1 pkt 1);
2. rezygnację z obowiązkowego zapewnienia doraźnej opieki medycznej przez ZAZ i ZPCh (art. 1 pkt 2);
3. zmianę 35% limitu wskaźnika zatrudnienia osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności na limit zatrudnienia 10% w ZAZ osób zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności (art. 1 pkt 3 lit. a);
4. wydłużenie z trzech do sześciu miesięcy zwolnienia ZAZ przez wojewodę, w drodze decyzji, od spełniania wymogu zatrudnienia co najmniej 70% osób niepełnosprawnych⁴ (art. 1 pkt 3 lit. b);
5. przesunięcie terminu przekazania środków ZFA na wyodrębniony rachunek bankowy tego funduszu z 15 lipca na 31 grudnia roku następującego po roku uzyskania tych środków (art. 1 pkt 3 lit. c);
6. wprowadzenie zasady, że samorząd województwa może zwiększyć maksymalną kwotę zobowiązań samorządu województwa do wypłaty w danym roku z tytułu dofinansowania kosztów działalności ZAZ z zaoszczędzonych środków własnych lub ze środków otrzymanych na realizację innych działań, przekazanych przez Prezesa Zarządu PFRON (art. 1 pkt 4).

Proponowana ustawa ma wejść w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie miesiąca od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 1 pkt 1 projektu (dotyczącego zniesienia obowiązku wystawiania informacji o możliwości obniżenia wpłat na PFRON), który wszedłby w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia (art. 2 projektu).

⁴ Tj. wymogu określonego w art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy o rehabilitacji.

III. Inne rozwiązania rozważane przez Wnioskodawców

Wnioskodawcy nie rozważali rozwiązań alternatywnych, ponieważ ich zdaniem proponowane zmiany można wprowadzić wyłącznie w drodze nowelizacji ustawy o rehabilitacji.

IV. Rozwiązania przyjmowane w innych państwach, w szczególności państwach członkowskich OECD/UE

Ze względu na charakter projektowanej zmiany, wynikającej z uwarunkowań wewnątrz krajowych (zdaniem Wnioskodawców, część przepisów ustawy o rehabilitacji, w odniesieniu do warunków, jakie muszą spełniać zakłady pracy chronionej i zakłady aktywności zawodowej, jest nieadekwatna w stosunku do obecnej sytuacji gospodarczej i społecznej oraz nie uwzględnia zmian w praktyce orzecznictwa o niepełnosprawności), nie ma konieczności dokonywania analizy porównawczej z rozwiązaniami w innych państwach.

W ankietach przesłanych w ramach konsultacji społecznych dotyczących analizowanego projektu nie odniesiono się do konkretnych rozwiązań przyjmowanych w innych państwach, w szczególności państwach członkowskich OECD/UE.

V. Skutki prawne projektowanej ustawy

Propozycja zmian ustawy o rehabilitacji w zakresie obowiązku wystawiania nabywcom informacji o możliwości obniżenia wpłat na PFRON oraz zobowiązania do zapewnienia doraźnej opieki medycznej, tj. zatrudnienia pielęgniarki lub ratownika medycznego, spowoduje zmniejszenie obowiązków administracyjnych i organizacyjnych ZAZ, a w konsekwencji zmniejszenie ponoszonych kosztów. Uprawnienie do przeznaczania na działania ZAZ zaoszczędzonych środków własnych lub niewykorzystanych środków otrzymanych na realizację innych działań, przekazanych przez Prezesa Zarządu Funduszu, może wpłynąć na poprawę sytuacji finansowej ZAZ.

Propozycja zmiany obecnie obowiązującego wymogu zapewnienia doraźnej i specjalistycznej opieki medycznej, poradnictwa i usług rehabilitacyjnych w taki sposób, że pracodawca prowadzący ZPCh lub ZAZ będzie zobowiązany do zapewnienia adekwatnie do potrzeb wynikających z rodzaju i stopnia niepełnosprawności zatrudnionych osób z niepełnosprawnością specjalistycznej opieki medycznej, poradnictwa i usług rehabilitacyjnych, budzi wątpliwości. Posłużenie się sformułowaniem „adekwatnie do potrzeb” oznacza, że gwarantowane przez pracodawcę: specjalistyczna opieka medyczna, poradnictwo i usługi rehabilitacyjne powinny być bardziej zindywidualizowane, a tym samym bardziej zróżnicowane niż przewidują to obecnie obowiązujące przepisy prawa. Ponadto wątpliwości budzi, jaki podmiot powinien oceniać adekwatność tych usług. Uwzględniając możliwości polskiego systemu opieki zdrowotnej oraz dostępność

wykwalfikowanej kadry medycznej, realizacja tego obowiązku może być utrudniona w porównaniu z obecnie obowiązującymi rozwiązaniami prawnymi.

Zaproponowane w projekcie rozwiązania dotyczące regulacji określającej wymaganą strukturę zatrudnienia w ZAZ budzą wątpliwości prawne w aspekcie systemowym, ponieważ wprowadzają możliwość diametralnego ograniczenia procentu osób niepełnosprawnych o znacznym poziomie niepełnosprawności zatrudnionych w danej jednostce. W obecnym stanie prawnym gmina, powiat oraz fundacja, stowarzyszenie lub inna organizacja społeczna, której statutowym zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych, może utworzyć wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo jednostkę. Dla takiej jednostki możliwe jest uzyskanie statusu ZAZ, jeżeli co najmniej 70% ogółu osób zatrudnionych w tej jednostce stanowią osoby niepełnosprawne, w szczególności skierowane do pracy przez powiatowe urzędy pracy: a) zaliczone do znacznego stopnia niepełnosprawności, b) zaliczone do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną, w tym osób, w stosunku do których rada programowa, o której mowa w art. 10a ust. 4, zajęła stanowisko uzasadniające podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej. Art. 29 ust. 1a ustawy o rehabilitacji określa, że stan zatrudnienia osób niepełnosprawnych, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. b, nie może być wyższy niż 35% ogółu zatrudnionych. Propozycja zawarta w projekcie przewiduje: „1a. Stan zatrudnienia osób niepełnosprawnych, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. a, nie może być niższy niż 10% ogółu zatrudnionych”. Powyższa zmiana oznacza, że w porównaniu z obecnym stanem prawnym ZAZ będzie mógł istotnie zmniejszyć liczbę zatrudnionych osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności, a więc osób, których zdolność do pracy jest znacząco obniżona. Takie rozwiązanie budzi wątpliwości w kontekście funkcji ZAZ, które powinny mieć na celu wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w szczególności tych ze znacznym stopniem niepełnosprawności, które mają szczególne problemy ze znalezieniem zatrudnienia. Możliwość ograniczenia zatrudniania tej kategorii osób w ZAZ utrudni sytuację tych osób w zakresie poszukiwania i kontynuowania zatrudnienia. Proponowana zmiana zwiększy natomiast możliwość zatrudnienia osób niepełnosprawnych o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

Z funkcją ZAZ związana jest również zmiana dotycząca zwolnienia, na czas określony, organizatora ZAZ od spełniania warunku zatrudnienia określonego procentu osób niepełnosprawnych. W obecnym stanie prawnym (zob. art. 29 ust. 1c ustawy o rehabilitacji) wojewoda, w drodze decyzji, zwalnia na czas określony, nie dłużej niż na trzy miesiące, organizatora ZAZ od spełniania warunku, o którym mowa w art. 29 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy o rehabilitacji (minimalny odsetek zatrudnionych osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności), jeżeli naruszenie tego warunku nastąpiło z przyczyn niezależnych od pracodawcy a właściwy powiatowy urząd pracy nie może skierować wymaganej liczby osób niepełnosprawnych, o których mowa w art. 29 ust. 1 ustawy o rehabilitacji, do pracy w tym zakładzie. W projekcie zaproponowano wydłużenie przedmiotowego terminu do sześciu miesięcy oraz zmianę dotyczącą wymogów, które muszą spełniać ZAZ

(w obecnym stanie prawnym uprawnienie wojewody dotyczy warunku określonego w ust. 1 pkt 1 lit. a, natomiast w propozycji zawartej w projekcie warunku określonego w całym ust. 1, który definiuje kilka wymogów). Takie rozwiązanie budzi wątpliwości, ponieważ wprowadza możliwość funkcjonowania ZAZ niespełniającego wymogów dotyczących zatrudnienia osób niepełnosprawnych i innych aspektów funkcjonowania ZAZ przez relatywnie długi okres, co nie odpowiada istocie i funkcji tego rodzaju podmiotów.

Projekt był przedmiotem analiz Biura Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji Kancelarii Sejmu dotyczących zgodności z prawem Unii Europejskiej⁵. Omawiany projekt był także przedmiotem analizy BEOS w trybie art. 95a ust. 3 regulaminu Sejmu⁶.

VI. Skutki społeczne projektowanej ustawy

Projekt będzie oddziaływał na następujący krąg podmiotów:

- ZAZ – 146 (stan na koniec grudnia 2024 r.)⁷,
- pracujących w ZAZ – 9764 osób, z tego 7520 osób niepełnosprawnych,
- ZPCh – 587,
- pracujących w ZPCh – 98 263 osoby, z tego prawie 7 tys. osób o znacznym stopniu niepełnosprawności i 56 tys. o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
- osoby niepełnosprawne o znacznym i umiarkowanym stopniu niepełnosprawności poszukujące pracy,
- wojewodów,
- PFRON,
- podmioty uprawnione do prowadzenia ZAZ (gminy, powiaty, stowarzyszenia lub inne organizacje społeczne, których statutowym zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych (kilka tys. podmiotów).

W uzasadnieniu Wnioskodawcy wskazują tylko pozytywne skutki społeczne nowelizacji. Podkreślają ustabilizowanie sytuacji ZAZ, a także osób w nich zatrudnionych. W systemie wsparcia osób niepełnosprawnych zwiększy się, zdaniem Wnioskodawców, liczba miejsc pracy w ZAZ i dzięki temu absolwenci szkół specjalnych będą mieli szansę na podjęcie zatrudnienia i aktywizację zawodową.

⁵ *Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (przedstawiciel wnioskodawców: posłanka Maja Ewa Nowak)*, opinia BEOS z 15 IV 2025 r., BEOS-WPEiM-630/25.

⁶ *Opinia w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (przedstawiciel wnioskodawców: posłanka Maja Ewa Nowak) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu*, opinia BEOS z 15 IV 2025 r., BEOS-WAPEiM-631/25.

⁷ Dane ilościowe dotyczące liczby ZPCh i ZAZ oraz zatrudnienia pochodzą ze strony internetowej Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych: <https://niepelnosprawni.gov.pl/p.85,dane-dotyczace-zakladow-aktywnosci-zawodowej> [wszystkie źródła internetowe cytowane w niniejszej opinii zostały sprawdzone 13 V 2025 r.].

Konsultacje społeczne projektowanej regulacji, które cieszyły się relatywnie dużym zainteresowaniem (zob. pkt VII opinii), pokazują, że przytłaczająca większość respondentów popiera zaproponowane zmiany w organizacji ZAZ i ustawowe ograniczenie wymogów dotyczących zatrudniania osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym. Były też głosy przeciwnie, podkreślające szczególnie sprzeciw w stosunku do propozycji obniżającej obowiązkowy udział osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym i wskazujące na tendencję do ukierunkowywania działalności ZAZ na zysk.

Oceniając skutki społeczne proponowanych zmian należy wskazać, że są one wycinkowe w obrębie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych i dotyczą wyłącznie wskazanej w projekcie jednej z form tej aktywności – ZAZ. Z racji braku kompleksowego, całościowego podejścia do działań mających aktywizować osoby niepełnosprawne, skutki społeczne będą miały ograniczony zasięg, a zaproponowane zmiany mogą mieć niezamierzone, negatywne skutki dla innych niż ZAZ obszarów wsparcia osób niepełnosprawnych określonych ustawą o rehabilitacji, a także dla osób najbardziej niepełnosprawnych, mających orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu znacznym.

Wnioskodawcy wskazują w uzasadnieniu, że przedstawiony projekt jest próbą dostosowania ram prawnych działalności ZAZ do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych. Warto się zastanowić, czy zaproponowane rozwiązania poprawiają sytuację osób niepełnosprawnych, chcących się aktywizować zawodowo, i czy są efektywne. Nowelizacja ma na celu likwidację niektórych barier, które są skutkiem, a nie przyczyną, problemów obserwowanych w systemie wsparcia osób niepełnosprawnych (poczynając od orzecznictwa przez organizację i finansowanie).

Przechodząc do skutków społecznych konkretnych propozycji zawartych w projekcie należy stwierdzić, że będą one miały różne znaczenie społeczne dla sytuacji osób niepełnosprawnych, ponieważ proponowane zmiany mają różną wagę dla systemu wsparcia zatrudniania osób niepełnosprawnych.

Zmiana pierwsza, dotycząca zmian w art. 22 ustawy o rehabilitacji, nie będzie niosła znaczących skutków społecznych, aczkolwiek obecny przepis art. 22 ust.1a (proponuje się jego uchylenie) jest rozwiązaniem mającym na celu zachęcanie nabywców do zakupu produktów lub usług m.in. ZAZ.

Zmiana druga, dotycząca złagodzenia przepisów zobowiązujących pracodawcę prowadzącego ZPCh i ZAZ do zapewnienia doraźnej i specjalistycznej opieki medycznej, będzie miała już znaczące skutki społeczne dla osób niepełnosprawnych zatrudnionych w tych zakładach. Proponuje się bowiem nieostrą normę w tym zakresie, obniżającą stopień zaspokojenia potrzeb. Proponuje się likwidację obowiązku zapewnienia pomocy doraźnej i zapewnienie specjalistycznej opieki medycznej, poradnictwa i usług rehabilitacyjnych adekwatnych do potrzeb wynikających z rodzaju i stopnia niepełnosprawności. Rozumiejąc argumentację zaprezentowaną w uzasadnieniu projektu, należy jednak uznać zaproponowane rozwiązanie za zbyt daleko idące. Zagwarantowanie doraźnej pomocy medycznej dla zatrudnionych osób niepełnosprawnych w ZPCh i ZAZ powinno być normą. Inną kwestią jest, w jakiej formie ma być to realizowane (tak jak wskazano w uzasadnieniu

częściowo realizowane jest to przez personel tych zakładów mający odpowiednie przeszkolenie). Wprowadzenie określenia „adekwatne”, bez jego zdefiniowania, może spowodować jeszcze większe niż obecnie problemy interpretacyjne.

Najdalej idące skutki społeczne wywołuje propozycja zawarta w zmianie nr 3 (zob. pkt II opinii), która dotyczy znaczącego obniżenia granicy zatrudnienia osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym, uprawniającej do uzyskania statusu ZAZ. Proponuje się, aby minimalne zatrudnienie osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym wynosiło nie mniej niż 10% ogółu zatrudnionych. Obecny przepis wyznacza tę granicę na poziomie 35% ogółu osób zatrudnionych. Przyjmując stan zatrudnienia osób niepełnosprawnych w ZAZ na koniec grudnia 2024 r., przy założeniu, że ZAZ zatrudniały minimalną wymaganą liczbę niepełnosprawnych w stopniu znacznym, po wprowadzeniu nowych przepisów liczba tych niepełnosprawnych zatrudnionych w ZAZ mogłaby się zmniejszyć z 3760 osób do 976 osób (26% aktualnie obowiązujących minimalnych wymogów). Tak znaczące zmiany stanu prawnego, szczególnie dotyczące osób niepełnosprawnych, najtrudniej przystosowujących się do wymagań rynku pracy, mogą skutecznie zniechęcać je do podejmowania aktywności zawodowej. ZAZ jako forma bardzo mocno wspierana ze środków publicznych przy ich powstawaniu i działalności jest szczególnie dedykowana dla osób niepełnosprawnych o znacznym stopniu niepełnosprawności. To właśnie normy prawne ustawy o rehabilitacji zapewniają, że osoby najgorzej radzące sobie na rynku pracy ze względu na stan zdrowia są preferowane. Radykalne ograniczenie tych preferencji w dłuższym okresie zmniejszy ich poziom zatrudnienia w ZAZ. Rozumiejąc argumenty podane w uzasadnieniu, że niektóre ZAZ-y mogą mieć problemy z wypełnieniem norm zatrudnienia osób o znacznym stopniu niepełnosprawności, należy zastanowić się w jaki sposób dokonać zmiany w ustawie, aby normy prawne pozwalały elastycznie dostosować rzeczywistą sytuację na lokalnym rynku pracy chronionej (ZPCh, ZAZ) bez opisanych wyżej negatywnych skutków zmian przewidzianych w projekcie dla osób najciężiej niepełnosprawnych.

W zmianie nr 3 zaproponowano także wydłużenie do 1 roku terminu przekazywania przez pracodawcę środków ZFA (obecne przepisy nakazują przekazanie uzyskanych dochodów na ZFA do dnia 15 lipca roku następującego po roku uzyskania tych środków). Jest to propozycja finansowania ZAZ kosztem osób uprawnionych do korzystania z ZFA. Należy podkreślić, że przeznaczanie uzyskanych dochodów na ZFA jest jednym z warunków uzyskania statusu ZAZ. Tak jak zostało już wskazane wyżej, tworzenie i koszty działania ZAZ są dofinansowywane ze środków publicznych, co m.in. jest uzasadniane prowadzeniem przez te zakłady ZFA, którego środki rozdysponowywane są zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie ZAZ. W przypadku, gdyby dochody ZAZ były przekazywane na fundusz aktywności z rocznym opóźnieniem, zakres wsparcia osób niepełnosprawnych zatrudnionych i kierunki wydatkowania tych środków byłyby ograniczone.

W art. 2 projektu zaproponowano krótkie *vacatio legis* proponowanych zmian, co w przypadku osób o znacznym stopniu niepełnosprawności może nieść negatywne skutki społeczne.

VII. Skutki gospodarcze projektowanej ustawy

Zdecydowana większość proponowanych w projekcie zmian będzie dotyczyć ZAZ. Należy podkreślić, że ZAZ nie posiadają statusu przedsiębiorców w znaczeniu art. 43¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny⁸ oraz art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców⁹. ZAZ nie są przedsiębiorcami, ponieważ nie prowadzą działalności gospodarczej w rozumieniu art. 3 Prawa przedsiębiorców¹⁰. ZAZ nie działają dla zysku. Wszelki dochód jest przeznaczany na działalność statutową (zatrudnienie, rehabilitację, rozwój placówki). Mimo że ZAZ nie mają statusu przedsiębiorcy, ich działalność wywołuje skutki gospodarcze.

Ponadto projekt będzie oddziaływał na następujące podmioty gospodarcze:

- ZPCh;
- przedsiębiorstwa społeczne zatrudniające co najmniej 10 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy lub innych pracodawców zatrudniających co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy – jeżeli wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych zaliczonych do osób o: znacznym stopniu niepełnosprawności lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, w odniesieniu do których orzeczono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe, całościowe zaburzenia rozwojowe lub epilepsję, oraz niewidomych – wynosi co najmniej 30%;
- małych i średnich przedsiębiorców (MŚP), którzy działają na lokalnych rynkach w podobnych branżach i obszarze terytorialnym aktywności ZAZ oraz nie mają wsparcia ze strony państwa.

W 2024 r. w Polsce funkcjonowało 146 ZAZ (zob. pkt VI opinii). W poprzednich latach ich liczba wynosiła około 116-130 placówek¹¹. Według danych z 2024 r. w Polsce było 587 ZPCh (zob. pkt VI opinii). Z roku na rok liczba ZPCh systematycznie spada (w grudniu 2000 r. – 3274; w grudniu 2010 r. – 1969; w grudniu 2018 r. – 922; w grudniu 2023 r. – 639)¹². Brak jest informacji na temat liczby przedsiębiorstw społecznych lub innych pracodawców osiągających określony wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych oraz MPŚ, których towary i usługi mogą być lokalnie skierowane do tej samej grupy odbiorców.

⁸ Dz.U. z 2024 r. poz. 1061, ze zm. Zgodnie z art. 43¹ tej ustawy przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 33¹ § 1, prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową.

⁹ Dz.U. z 2024 r. poz. 236, ze zm. Zgodnie z art. 4 ust. 1 i 2 tej ustawy przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą. Przedsiębiorcami są także wspólnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej.

¹⁰ Zgodnie z art. 3 Prawa przedsiębiorców działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły.

¹¹ Centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, ZAZ, warsztaty terapii zajęciowej w 2023 r., <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/gospodarka-spoeczna-trzeci-sektor/centra-integracji-spoecznej-kluby-integracji-spoecznej-zaklady-aktywnosci-zawodowej-warsztaty-terapii-zajeciowej-w-2023-r-6.12.html>.

¹² Polskie ZPCh w liczbach, <https://vademecumwiedzy.pl/arttykul/222038-polskie-zpchr-w-liczbach>.

Projektowana regulacja nie wywołuje znaczących skutków gospodarczych.

Zmiana wskaźnika zatrudnienia osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności może mieć pozytywny wpływ na rynek pracy. Oddziaływanie to będzie jednak nieduże. Projekt ustawy może wpłynąć bowiem na zwiększenie poziomu zatrudnienia przez ZAZ, zwłaszcza osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności z określonymi jednostkami chorobowymi. Niewielki poziom oddziaływania projektu na rynek pracy można uzasadnić stosunkowo niedużą liczbą ZAZ i liczbą zatrudnianych przez nie osób. W 2024 r. ZAZ zatrudniały łącznie około 9,7 tys. osób, z czego 7,5 tys. stanowiły osoby z niepełnosprawnościami (zob. pkt VI opinii). Skoro w obecnym stanie prawnym liczba zatrudnionych osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności z określonymi jednostkami chorobowymi nie może przekraczać 35% ogółu zatrudnionych, można przyjąć, że ZAZ w 2024 r. mogły zatrudniać nie więcej niż około 3300 osób z tym stopniem niepełnosprawności. Nawet jeśli przyjmiemy, że liczba zatrudnionych osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności z określonymi jednostkami chorobowymi podwoi się (zwiększenie o 3300 osób), to wzrost ten stanowiłby około 0,02% z ponad 15 mln osób ogółem zatrudnionych w Polsce w 2024 r.¹³ Co jednak istotne, istnieje ryzyko, że proponowane zmiany jednocześnie spowodują zmniejszenie poziomu zatrudnienia osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Należy podkreślić, że osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności mają zdecydowanie większe problemy z zatrudnieniem niż osoby z umiarkowanym stopniem – zarówno na otwartym rynku pracy, jak i w instytucjach chronionych¹⁴. Co więcej, niektóre osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności pracujące obecnie na otwartym rynku pracy, mogą rezygnować z dotychczasowej pracy, ponieważ ZAZ mogą oferować im dodatkowe świadczenia socjalne w ramach zatrudnienia. Z drugiej strony, zmiana w zakresie wskaźnika zatrudnienia osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności może zachęcić do tworzenia nowych ZAZ, co będzie sprzyjać wzrostowi zatrudnienia, głównie osób niepełnosprawnych.

Potencjalnie tworzenie nowych ZAZ może też wpływać pozytywnie na rozwój przedsiębiorczości lokalnej. ZAZ działają w wielu branżach, głównie takich jak gastronomia i catering, rękodzieło i produkcja artystyczna, usługi sprzątające i pielęgnacji terenów, pralnicze, krawieckie, stolarskie i renowacji mebli, ogrodnicze i rolnicze, a także budowlane i remontowe¹⁵. Rozwój działalności ZAZ, które mogą oferować niższe ceny za swoje towary i usługi, ponieważ uzyskują dofinansowanie ich działalności ze środków publicznych, może wpływać negatywnie na MŚP, którzy działają na lokalnych rynkach w podobnych branżach i zasięgu terytorialnym oraz nie mają wsparcia ze strony państwa.

¹³ Pracujący w gospodarce narodowej w Polsce w listopadzie 2024 r., https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-zatrudnieni-wynagrodzenia-koszty-pracy/rozklad-wynagrodzen-w-gospodarce-narodowej-w-listopadzie-2024-r-32_11.html.

¹⁴ Informacja o wynikach kontroli. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych przez powiatowe urzędy pracy, Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa 2021 r., s. 34-35, <https://www.nik.gov.pl/kontrole/P/21/043/>.

¹⁵ Zakłady Aktywności Zawodowej, <https://pzoaz.pl/zaklady-aktywnosci-zawodowej/>.

Celem ZAZ jest przygotowanie pracowników do potencjalnego podjęcia zatrudnienia na otwartym rynku pracy. Jednak, jak wskazuje raport Najwyższej Izby Kontroli z 2022 r., tylko 2% osób zatrudnionych w ZAZ w latach 2019-2021 podjęło zatrudnienie na otwartym rynku pracy¹⁶. To sugeruje, że mimo przygotowania w ZAZ, przejście do pracy w otwartym środowisku pozostaje wyzwaniem. Z powyższego można wnioskować, że potencjalne zwiększenie poziomu zatrudnienia niepełnosprawnych może w przyszłości jedynie w bardzo nieznacznym stopniu przekładać się na wzrost zatrudnienia tych osób na otwartym rynku.

Proponowane zmiany, które mogą potencjalnie zwiększyć liczbę miejsc pracy w ZAZ dla osób niepełnosprawnych, mogą pozytywnie wpłynąć na wzrost produktywności tej grupy społecznej. Każda dodatkowa osoba pracująca to dodatkowa wartość w gospodarce. Pracownicy ZAZ, nawet jeśli są częściowo dotowani, napędzają lokalną gospodarkę. Zwiększenie liczby osób, które mogą podjąć pracę, będzie generować przychody z podatków, co może pozytywnie wpłynąć na finanse publiczne i przyczyniać się do wzrostu PKB. Osoby zatrudnione w ZAZ będą miały potencjalnie większy dochód, który wydadzą na towary i usługi, co może wzmacniać popyt, głównie na lokalne produkty i usługi.

Proponowane zmiany mogą pozytywnie wpływać na kondycję (płynność) finansową ZAZ, co może zapobiec likwidacji tych jednostek i zwolnieniu zatrudnianych pracowników. Projekt przewiduje bowiem m.in. przesunięcie o prawie pół roku terminu przekazywania przez ZAZ wypracowanego w poprzednim roku dochodu na zakładowy fundusz aktywności, pod rygorem m.in. wpłaty 30% tych środków na PFRON. ZAZ zyskają większą swobodę w zarządzaniu tymi środkami, co może sprzyjać również inwestycjom w ich infrastrukturę. Projektodawcy proponują też upoważnić samorząd województwa do zwiększenia maksymalnej kwoty zobowiązań samorządu województwa do wypłaty w danym roku z tytułu dofinansowania kosztów działalności ZAZ z zaoszczędzonych środków własnych lub ze środków otrzymanych na realizację innych działań, przekazanych przez Prezesa PFRON. Redukować ryzyko likwidacji ZAZ i prowadzonej przez nie działalności mogą też proponowane zmiany w zakresie zachowania (utrata) statusu ZAZ. Wpływać na to może zarówno złagodzenie warunku dotyczącego zatrudnienia osób zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, u których stwierdzono określone jednostki chorobowe, jak i proponowana możliwość zwolnienia ZAZ na dłuższy czas niż obecnie (z 3 do 6 miesięcy) od wymogu zatrudniania określonego procenta osób niepełnosprawnych w ramach ogółu zatrudnionych pracowników.

Projekt może zmniejszyć zakres obowiązków nakładanych przez ustawę o rehabilitacji na ZAZ, ZPCh oraz przedsiębiorstwa społeczne lub innych pracodawców osiągających określony wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Będzie to zniesienie obowiązku wystawiania informacji o zasadach nabywania i korzystania z obniżenia wpłat do PFRON, możliwości

¹⁶ Informacja o wynikach kontroli. Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej realizowane przez samorządy województwa, Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa 2023, s. 56, <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/rehabilitacja-zawodowa-i-spoeczna-osob-z-niepelnosprawnosciami.html>.

złożenia oświadczenia o rezygnacji z zamiaru korzystania z prawa do obniżenia wpłat oraz możliwości odwołania tych oświadczeń (ZAZ i przedsiębiorstwa społeczne oraz inni pracodawcy osiągający określony wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych), a także zwolnienie z bezwarunkowego obowiązku zapewnienia specjalistycznej opieki medycznej, poradnictwa i usług rehabilitacyjnych dla zatrudnionych osób niepełnosprawnych (ZAZ i ZPCh). Odciążenie od tych obowiązków może wpłynąć na wzrost efektywności działania tych jednostek. Zmniejszenie biurokracji oznacza, że podmioty te mogą skupić się na swojej działalności (rehabilitacyjnej i usługowej), a nie na formalnościach, co może też wpłynąć na lepsze wykorzystanie środków publicznych. Odciążenie od powyższych obowiązków może też spowodować mniejsze koszty operacyjne. Wysokość tych kosztów nie jest jednak możliwa do określenia, ponieważ w różnych jednostkach faktyczny poziom tych obciążeń może być bardzo różny. Liczba wystawianych informacji dotyczących odpisu od składki do PFRON może wynosić miesięcznie od kilku do kilkuset, a nawet więcej – zależnie od rodzaju działalności, jej zakresu, liczby kontrahentów, z którymi prowadzona jest współpraca. Podobnie różne koszty mogą wynikać z obecnie bezwzględnego obowiązku zapewnienia specjalistycznej opieki medycznej, poradnictwa i usług rehabilitacyjnych. Nie wiadomo, jaka część ZAZ i ZPCh będzie kontynuować świadczenie tych usług, a jaka nie. Zależać będzie to od faktycznych potrzeb zatrudnionych pracowników niepełnosprawnych. Co więcej, przykładowo pielęgniarka może świadczyć usługi na podstawie umowy o pracę, umowy o pracę w ramach zapewnienia doraźnej opieki zdrowotnej, ale też w ramach wolontariatu, co ma wpływ na koszty zatrudnienia.

W konsultacjach społecznych wpłynęło 718 zweryfikowanych komentarzy do projektu, w tym nieliczne odnoszące się do oceny skutków gospodarczych. Respondenci często wyrażali odmienne opinie odnośnie do proponowanych zmian. Najszerszą dyskusję wywołała zmiana wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Większość respondentów pozytywnie oceniła tą zmianę twierdząc, że projekt „udroźni system” i pozwoli większej liczbie osób niepełnosprawnych w stopniu umiarkowanym na podjęcie pracy w ZAZ¹⁷. Zwracano uwagę na to, że w Polsce jest coraz więcej osób, u których diagnozuje się autyzm lub będących w kryzysie zdrowia psychicznego, które wymagają rehabilitacji i specjalnych warunków pracy¹⁸. Inne osoby negatywnie oceniły tą zmianę i podnosiły, że spowoduje ona „wyrzucenie” osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności z rynku pracy na preferencyjnych warunkach¹⁹. Wskazano, że ZAZ przestaną pełnić ich podstawową funkcję, jaką jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, a staną się jednostkami nastawionymi wyłącznie na maksymalizowanie zysków²⁰. Zważywszy, że ZAZ korzystają ze środków publicznych i „możliwości dawania odpisów na PFRON”, „ZAZ-y mogą spokojnie stosować ceny dumpingowe, co negatywnie wpłynie na lokalnych przedsiębiorców działających w podobnych

¹⁷ Np. ID ankiety: 150582 i 150603.

¹⁸ Np. ID ankiety: 164246 i 148642.

¹⁹ Np. ID ankieta: 149110, 159643, 170425 i 170971.

²⁰ ID ankiety: 149060 i 149061.

branżach”. Wskazywano też, że wiele małych przedsiębiorców zatrudnia osoby niepełnosprawne w stopniu umiarkowanym, może zatem stracić tych pracowników wskutek wejścia w życie projektowanych regulacji. Osoby te bowiem „chętnie odejdą do pracodawcy zapewniającego pełen pakiet socjalny i przejrzystą umowę dającą gwarancję zatrudnienia, jeżeli pracownik się sprawdzi”²¹. Podkreślano, że problem braku osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, które mogłyby zostać zatrudnione przez ZAZ, tkwi w „zaniżaniu stopni niepełnosprawności ze strony powiatowych zespołów ds. orzekania o niepełnosprawności oraz bardzo długich terminów oczekiwania na komisje orzekające”²². Część respondentów twierdziła, że proponowane wydłużenie o pół roku (do 31 grudnia) terminu przesunięcia wypracowanego zysku na zakładowy fundusz aktywności wypłynie pozytywnie na płynność finansową ZAZ. Inna grupa respondentów sprzeciwiła się temu podnosząc, że są to środki wypracowane w poprzednim roku „a zatem ich brak na 15 lipca (ponad pół roku) świadczy, że służą one innym celom niż powinny”²³. Co do zasady respondenci chwalili usunięcie bezwzględnego obowiązku zapewnienia dostępu do doraźnej i specjalistycznej opieki medycznej. Twierdzono jednak, że zmiana ta spowodować może pogorszenie stanu zdrowia pracowników ze znacznym stopniem niepełnosprawności i osoby te będą rzadziej obecne na rynku pracy²⁴. Natomiast jednoznacznie pozytywnie oceniana była propozycja zniesienia obowiązku wystawiania informacji związanych z odpisem składki do PFRON²⁵.

VIII. Skutki projektowanej ustawy dla sektora finansów publicznych

Zdaniem Wnioskodawców projektowane przepisy nie generują kosztów dla sektora finansów publicznych ponad koszty wynikające z obecnych przepisów. Zwiększanie wsparcia finansowego dla ZAZ i tak postępuje, jednak w sposób bardzo chaotyczny i nieprzewidywalny. Zdaniem Wnioskodawców projektowane rozwiązania mają charakter porządkujący i znoszą bariery administracyjne w działalności ZAZ oraz pozostają długofalowo obojętne dla budżetu państwa i samorządów terytorialnych.

Zgodnie z przepisami ustawy o rehabilitacji koszty utworzenia ZAZ są współfinansowane ze środków PFRON, z zastrzeżeniem art. 68c ust. 2 pkt 2, organizatora i innych źródeł, natomiast koszty działania zakładów są współfinansowane ze środków PFRON, z zastrzeżeniem art. 68c ust. 2 pkt 1, oraz ze środków samorządu województwa (art. 29 ust. 3 pkt 1 i 2). Oznacza to, że obecnie maksymalne dofinansowanie ze środków PFRON kosztów utworzenia ZAZ wynosi 65% tych kosztów, z kolei maksymalne dofinansowanie ze środków PFRON kosztów działania ZAZ wynosi 90% tych kosztów²⁶. Natomiast ze środków samorządu województwa koszty działania ZAZ współfinansowane są w wysokości co najmniej

²¹ ID ankiety: 149062.

²² ID ankiety: 167939, 148682 i 149059.

²³ ID ankiety: 149058.

²⁴ ID ankiety: 154762.

²⁵ ID ankiety: 149912, 164240 i 168383.

²⁶ Zob. art. 68c ustawy o rehabilitacji wskazujący na pulapy dofinansowania ze środków PFRON.

10%, z tym że procentowy udział samorządu województwa w kosztach może być zmniejszany, pod warunkiem znalezienia innych źródeł finansowania działania zakładu²⁷. Dofinansowania ze środków PFRON kosztów utworzenia i działania ZAZ dokonuje samorząd województwa na warunkach i w wysokości określonych w umowie. Zgodnie z art. 48 ust. 1 pkt 1 ustawy o rehabilitacji środki PFRON są przekazywane przez Prezesa Zarządu PFRON samorządom wojewódzkim i powiatowym na realizację określonych zadań lub rodzajów zadań, na wyodrębniony rachunek bankowy – według algorytmu. Algorytm, a także zasady ustalania maksymalnych wysokości kwot zobowiązań przypadających do wypłaty na dany rok określa wydane podstawie delegacji z art. 48 ust. 2 tej ustawy rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 r. w sprawie algorytmu przekazywania środków PFRON samorządom wojewódzkim i powiatowym²⁸. Mając na względzie § 2 tego rozporządzenia, środki PFRON są przekazywane samorządowi wojewódzkiemu m.in. na realizację dofinansowania kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej.

Wnioskodawcy proponują uzupełnić wskazane zasady finansowania zakładów aktywności zawodowej o możliwość zwiększenia maksymalnej kwoty zobowiązań samorządu województwa do wypłaty w danym roku z tytułu dofinansowania kosztów działalności zakładów z zaoszczędzonych środków własnych lub ze środków otrzymanych na realizację innych działań, przekazanych przez Prezesa Zarządu PFRON. Ze względu na fakultatywny charakter tego rozwiązania, projekt nie będzie bezpośrednio wpływał na budżety jednostek samorządu terytorialnego.

W konsultacjach społecznych uczestnicy zwrócili uwagę na pośrednie skutki finansowe, jakie mogą nieść za sobą oszczędności, wynikające z ograniczenia świadczeń i wymagań wobec zakładów aktywności zawodowej. W ich ocenie w dłuższej perspektywie przyniosą one wyższe koszty – związane z pogorszeniem stanu zdrowia, zwiększoną absencją chorobową i koniecznością intensywniejszego wsparcia socjalnego dla osób z niepełnosprawnościami, co nie jest efektywne ekonomicznie²⁹.

IX. Inne skutki projektowanej ustawy

Nie zidentyfikowano innych skutków wejścia w życie projektowanej ustawy.

X. Zmiana obciążeń administracyjnych

Projektowana regulacja:

- a) nie wywołuje dodatkowych obciążeń administracyjnych dla podmiotów gospodarczych,
- b) skutkować może obniżeniem obciążeń administracyjno-organizacyjnych w zakresie składania oświadczeń związanych z odpisem składki do PFRON i

²⁷ Zob. art. 29 ust. 3 pkt 2 ustawy o rehabilitacji.

²⁸ Dz. U. z 2019 r. poz. 1605, ze zm.

²⁹ ID ankiety: 28417.

bezwzględny obowiązek zapewnienia specjalistycznej opieki medycznej, poradnictwa i usług rehabilitacyjnych.

XI. Konkluzje

1. Skutki prawne: Zaproponowane w projekcie rozwiązania budzą wątpliwości prawne dotyczące istoty funkcjonowania ZAZ. Zaproponowane w projekcie przepisy dotyczące regulacji określającej wymaganą strukturę zatrudnienia w ZAZ umożliwiają istotne zmniejszenie liczby zatrudnionych osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności, co nie odpowiada funkcji i celowi istnienia ZAZ. Propozycja zmiany obecnie obowiązującego wymogu zapewnienia doraźnej i specjalistycznej opieki medycznej, poradnictwa i usług rehabilitacyjnych w taki sposób, że pracodawca prowadzący ZAZ będzie zobowiązany do zapewnienia adekwatnie do potrzeb wynikających z rodzaju i stopnia niepełnosprawności zatrudnionych osób z niepełnosprawnością specjalistycznej opieki medycznej, poradnictwa i usług rehabilitacyjnych, powinna skutkować wyższym stopniem indywidualizacji, a tym samym zróżnicowania tych usług. W praktyce projektowana zmiana może być trudna do realizacji.

2. Skutki społeczne: Projekt ustawy służy poprawie warunków działalności ZAZ, zakładając że wpłynie to pozytywnie na sytuację społeczną osób niepełnosprawnych tam zatrudnionych. Projekt nie ma charakteru systemowego podejścia do zmian na rynku pracy osób niepełnosprawnych i koncentruje się na skutkach, a nie przyczynach wskazanych trudności w tworzeniu, działalności i utrzymaniu statusu ZAZ. Proponowane rozwiązania będą pozytywnie oddziaływać na osoby niepełnosprawne w stopniu umiarkowanym (u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną) zwiększając ich możliwości zatrudniania w ZAZ. Jednocześnie, projektowane rozwiązania wywołują odwrotne, tj. negatywne, skutki dla osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym, obniżając obowiązkowy minimalny poziom zatrudnienia osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym w ZAZ, utrudniając tym samym rehabilitację zawodową i społeczną tej grupy osób.

3. Skutki gospodarcze: Projektowane rozwiązania będą w niewielkim stopniu mieć pozytywny wpływ na rynek pracy, w szczególności dla osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, lokalną przedsiębiorczość, wzrost popytu na rynkach lokalnych i PKB. Proponowane zmiany mogą pozytywnie wpływać na kondycję (płynność) finansową ZAZ, co może nie tylko zapobiec likwidacji części tych jednostek, ale też sprzyjać rozwojowi ich działalności i tworzeniu nowych jednostek. To z kolei może wpływać negatywnie na MŚP, którzy działają na lokalnych rynkach w podobnych branżach i nie korzystają z dofinansowania działalności ze środków publicznych. Projekt będzie wpływał na zmniejszenie obciążeń administracyjno-organizacyjnych, a w konsekwencji kosztów operacyjnych ZAZ, ZPCh oraz przedsiębiorstw społecznych lub innych pracodawców osiągających określony wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

4. Skutki finansowe: Zważywszy, że proponuje się ustanowienie podstawy prawnej jedynie dla fakultatywnego zwiększenia maksymalnej kwoty zobowiązań samorządu województwa do wypłaty w danym roku z tytułu dofinansowania kosztów działalności ZAZ z zaoszczędzonych środków własnych lub ze środków otrzymanych na realizację innych działań, przekazanych przez Prezesa Zarządu PFRON, projektowana regulacja nie wpływa na sektor finansów publicznych.

Autorzy:

Marcin Fryźlewicz, ekspert ds. legislacji (pkt I-III)

Natalia Firlej, specjalistka w Wydziale Oceny Skutków Regulacji (pkt IV)

dr hab. Magdalena Szczepańska, ekspert ds. legislacji (pkt V, XI.1)

Grzegorz Ciura, specjalista ds. społecznych (pkt VI, XI.2)

dr Kamila Sobieraj, specjalistka ds. systemu gospodarczego (pkt VII, X, XI.3)

Monika Korolewska, specjalistka ds. finansów publicznych (pkt VIII, XI.4)

Akceptował:

Wicedyrektor Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik

/podpisano elektronicznie/